

Odbiti Kafka



Mojstrska improvizacija aktualiziranega *Procesa* FOTO BOŠTJAN LAH

PETER RAK

Da je lahko Kafka zabaven in aktualen, dokazuje predstava *Proces* ali *Žalostna zgodba Josefa K.* Namesto mistične, počasne in temačne atmosfere se zgodba odvrti z izjemnim tempom, intenzivnost dogajanja je potencirana z bliskovito menjavo sekvenc, rezi prizorov so stopnjevani do skrajnih meja, nitim fabule – kolikor ta sploh obstaja – je komaj mogoče slediti, čeprav se vedno znova nakazujejo njeni nastavki in fragmenti.

Režiser Matija Solce je zasnoval tako zgoščeno in obenem razpuščeno rekonstrukcijo *Kafkovega romana*, da lahko govorimo predvsem o kolažu slik, gest, zvokov in luči, pravzaprav kar o ludističnem kalejdoskopu, kljub temu pa nosi v sebi neko »perverzno« notranjo logiko in sklenjen dramaturški lok. Uprizoritev je umeščena v improvizirano dvoranico s pridihom kapele, kjer občinstvo prisostvuje profanemu obredu oziroma bolj paradi igralskih, pevskih, instrumentalnih in predvsem lutkarskih ter pantomimičnih veščin.

Te so uprizorjene tako dinamično, da je protagonistoma Mihi Bezeljaku in Mihi Arku treba čestitati ne samo za memoriranje in natančno sinhronizacijo vseh verbalnih, telesnih in vizualnih akrobacij, temveč tudi za fizično kondicijo. Kljub vsej tej neizmerni nasičenosti pomenov, prispodob in aluzij, pri katerih se domiselno prepletajo domače aktualnosti (*Proces* kot simbol problematike našega sodstva in komičnih citatov, denimo Cankarjeve Skodelice kave) in prevladujoča uporaba nemščine, ki obenem ustvarja vtis uprizoritve Kafke v izvirniku in narekuje ostre, dinamične, brutalne in ironične podtone, predstava ne razpade na sestavne dele in brezreferenčnost, saj je struktura jasno zastavljena.

Ker je to predstava v lutkovnem gledališču, so seveda te integralni del projekta, vendar je klasičnih marionetnih prijemov malo, v ospredju je improvizacija, pri kateri igralca mojstrsko izkoristita tako rekoč vse ude, in to zgolj s pomočjo minimalnih oziroma kar zasilnih rekvizitov, ki v njunih rokah presenetljivo prepričljivo oživijo. Osnovni rekvizit je magična omara, ki se kotali, vrti, odpira in zapira ter po potrebi prikriva ali razkriva dogajanje.

Analiz *Kafkovega Proces*a je bilo nešteto, pisci so se sklicevali na kabalo, na Freuda, na eksistencializem, predvsem so se risale vzporednice s totalitarnimi režimi, Matija Solce pa ponuja presenetljivo svežo reinterpretertacio. Če je doslej roman veljal za groteskno natančno vizijo kataklizme preteklega stoletja ter izredno luciden oris brezizhodnega položaja posameznika v kolesju vsemogočne Postave, Solce ponuja travestijo izrojenih družbenih struktur. Če smo se doslej utapljali v vedno novih krogih travmatiziranja preteklosti (ter s tem tudi sedanjosti in prihodnosti), ta *Proces* ponuja odbit in nekoliko histeričen, pa vendarle sproščujoč odmik od svetobolja, pri čemer zadrži tudi dobršen del alogične »kafkovske« narativnosti in atmosfere.

Parodična imitacija prizorov iz teksta se na trenutke razraste v kabalet, s čimer je teatralizirano tudi občinstvo, takšen občutek še potrjujejo liki, ki so – tako kot v romanu – abstraktni, instrumentalizirani in brez pravega psihološkega orisa. Kakršne koli dodatne razlage se zdijo odveč, režiser in igralca so dobesedno vzeli misel duhovnika iz *Kafkovega Proces*a – hkratno razumevanje in nerazumevanje iste stvari se ne izključuje. Odlična predstava.

OCENA

Gledališko-lutkovna predstava

Franz Kafka: Proces

režija **Matija Solce**

Lutkovno gledališče Maribor

28. 4. 2012